

ZMAG Zelena mreža aktivističkih grupa

2024.

Godišnje izvješće

Godišnje izvješće o radu 2024.

Vukomerić, ožujak 2025.

Sadržaj

Sadržaj

UVODNA RIJEČ	4
O UDRUZI	4
MISIJA	5
RECIKLIRANO IMANJE	5
CENTAR ZNANJA	6
NAŠA PODRUČJA DJELOVANJA	7
GLAVNI PROJEKTI U 2024.	9
ROSA LUKSEMBURG STIFTUNG	9
SALVIA: Collaboration for Sustainable Living - from Community to Society	10
ERASMUS+ Design locally, apply it globally	11
ERASMUS+ Sustain-Ability: Shaping Green COMP for the youth field	12
GOETHE INSTITUT - Common Waste – Common Libraries	12
DRUGO MORE - The Island School of Autonomy: Art meets conviviality - Permaculture water management design.....	13
DRUŠTVENA BANKA SJEMENA	14
FESTIVAL ENERGIJE U PERMAKULTURI - OGANJ	18
FESTIVAL NAŠA DOBRA HRANA.....	22
8. KONVENCIJA PRIRODNOG GRADITELJSTVA	26
PROSLAVA 25. ROĐENDANA RECIKLIRANOG IMANJA I FESTIVAL ZA DJECU TRI PRAŠČIĆA	29
TEČAJ PERMAKULTURNOG DIZAJNIRANJA.....	35
LJETNA ŠKOLA PRIRODNOG GRADITELJSTVA	36
EDUKACIJE O ODRŽIVOM ŽIVLJENJU	39
EDUKACIJE O AGROEKOLOGIJI	47
EDUKACIJE O DOBROJ EKONOMIJI	55
GNIJEZDO ZA LJUDE U KOPRIVNICI	56
BUSHCRAFT - radionica praktičnih vještina za boravak u prirodi.....	57
ČLANSTVA I SURADNJE.....	58
Nyéléni POKRET ZA PREHRAMBENI SUVERENITET I AGROEKOLOGIJU	58
AGENCIJA ZA MOBILNOST I PROGRAME EU	59
LAG ZRINSKA GORA-TUROPOLJE	62
RIPESS EU (Solidarity Economy Europe Network)	63
ZAGOVARANJE I SUDJELOVANJE U JAVNIM POLITIKAMA	64
Financijsko izvješće 2024.	65

UVODNA RIJEČ

Najveći događaj po kojem ćemo pamtiti 2024. godinu je proslava 25 godina djelovanja našeg socijalnog edukacijskog centra Reciklirano imanje.

Četvrt stoljeća nam je prošlo u stvaranju ove nevjerojatne životne priče. Sanjali smo uravnotežen život u skladu s prirodom u dobrom društvu, slobodu, neovisnost, održivo domaćinstvo, edukacijski centar, ruralni inkubator ideja, mjesto za igranje i istraživanje, ishodište za okupljanje zajednice, autonomnu zonu i još sto čuda.

Gotovo sve to stvorili smo iz nule, bez puno znanja i novca, mladi i nadobudni, ali uz jasan cilj, životnu posvećenost, kontinuirani rad i učenje. Hvala svim dragim ljudima i organizacijama koji su s nama i uz nas stvarali ovaj mali raj u srcu Vukomeričkih gorica.

Voditi i razvijati jednu takvu životnu priču više od četvrt stoljeća je zaista veliki uspjeh i to nam daje snagu i poticaj za daljnje djelovanje.

Ovaj dokument donosi detaljan pregled naših aktivnosti i postignuća u slavljeničkoj 2024. godini, uključujući financijsko izvješće, ostvarene projekte, suradnje i planove za budućnost, te predstavlja dokaz naše predanosti u ostvarivanju ciljeva, misije i vizije udruge, kao i ogromne podrške članova, volontera, donatora i partnera bez čijeg doprinosa naši uspjesi ne bi bili mogući.

Radni tim je tijekom 2024. imao 7 stalno zaposlenih koji su u dogovoru s mnogobrojnim vanjskim suradnicima, volonterima, pojedincima, formalnim i neformalnim organizacijama, udrugama, obrazovnim ustanovama i drugim javnim domaćim i stranim institucijama realizirali 5 velikih projekata, više od 150 aktivnosti predavanja, radionica i raznih drugih oblika edukacija, održali više od 500 besplatnih savjetovanja u našem Savjetovalištu za permakulturu i održivo življenje, te na Recikliranom imanju ugostili više od 1000 posjetitelja kojima smo zorno prezentirali naš osobit način prakticiranja permakulture i održivog življenja.

Javnosti najzanimljiviji događaji u 2024. godini su bili Festival energije u permakulturi Oganj i festival Naša dobra hrana, te Konferencija prirodnog graditeljstva koji su okupili stručnjake i amatere, teoretičare i praktičare, mlade i stare, motivirane i zainteresirane za rad na poboljšanju svijeta oko sebe.

Najvećim uspjehom doživljavamo kontinuitet visoke razine aktivnosti prijenosa znanja što je rezultat našeg stalnog ulaganja u vlastito znanje i vještine kako bismo što bolje obavljali svoju ulogu kao Centar znanja za društveni razvoj u Republici Hrvatskoj iz područja održivog življenja i razvoja permakulture.

O UDRUZI

Zelena mreža aktivističkih grupa (ZMAG) je udruga osnovana 2002. godine s ciljem okupljanja ekoloških aktivista, organskih vrtlara, dizajnera permakulture, praktičara primjenjivih tehnologija i ekološkog graditeljstva, te istraživača pravednih socijalnih modela organizacije i

ravnopravnih međuljudskih odnosa. U više od dva desetljeća rada na provedbi aktivnosti u područjima ekološke proizvodnje hrane i očuvanja sjemena, održivog gospodarenja otpadom, učenja o upotrebi obnovljivih izvora energije, izgradnje ekoloških i prirodnih kuća, zagovaranja i stvaranja modela dobre ekonomije, odnosno sustava društvene i solidarne ekonomije postali smo primjer održive prakse permakulture i održivog življenja.

MISIJA

Razvoj i promicanje permakulture, ekoloških znanja i vještina, primjenjivih modela i tehnologija važnih za kreiranje održive društvene promjene te poboljšanje kvalitete života ljudi.

VIZIJA

Svijet u kojem ljudi imaju zadovoljene životne uvjete, socijalna i ljudska prava, pri čemu se ne ugrožava okoliš i održivost ekosustava.

RECIKLIRANO IMANJE

Sjedište ZMAG-a je edukacijski centar Reciklirano imanje koje funkcionira kao jedan od devet Centara znanja za društveni razvoj u Hrvatskoj jer predstavlja mjesto praktične primjene znanja i vještina za održivo življenje i razvoj permakulture i

provedbe aktivnosti iz područja ekološke proizvodnje hrane i očuvanja sjemena, održivog gospodarenja otpadom, učenja o upotrebi obnovljivih izvora energije, izgradnji ekoloških i prirodnih kuća, te zagovaranju i stvaranju modela dobre ekonomije, odnosno sustava društvene i solidarne ekonomije.

U sklopu Recikliranog imanja osnovanog 1999. godine funkcioniraju čitaonica *“Znanje imanje”* s više od 500 naslova iz područja permakulture, održivog razvoja, zaštite okoliša, solidarne ekonomije drugih srodnih tema, *“Društvena banka sjemena”* osnovana 2018. godine s ciljem jačanja i poboljšavanja lokalnog sjemenarskog sustava i očuvanja što veće raznolikosti kultiviranog bilja s naglaskom na tradicijske i autohtone sorte, te *“Zadruga za dobru ekonomiju”* osnovana 2014. godine čiji model Hrana za dobro baziran na principu solidarnog kratkog lanca između proizvođača i potrošača predstavlja dobar primjer prakse više od 10 godina.

25. svibnja 2024. smo velikom proslavom obilježili 25 godina Recikliranog imanja u Vukomeriću i tom prilikom okupili mnogobrojne bivše, sadašnje i buduće prijatelje, suradnike, partnere, volontere i sudionike edukacija, projekata, savjetovanja i raznih drugih naših događanja i time se dodatno osnažili i motivirali da nastavimo rasti zajedno s našim imanjem kao sigurnim i slobodnim domom i mjestom za djelovanje, učenje i napredovanje u širenju permakulture i održivosti.

CENTAR ZNANJA

Kao jedan od devet Centara znanja za društveni razvoj u Republici Hrvatskoj kontinuirano provodimo svoje aktivnosti kroz Reciklirano imanje i edukativne programe iz područja održivog življenja i razvoja permakulture.

Početkom 2024. smo sudjelovali na sastanku Centara znanja u Zadru i nakon toga izradili dokument Zmagove preporuke za razvoj modela održivosti i otpornosti organizacija civilnog društva i organizirali online raspravu u obliku fokus grupe s organizacijama civilnoga društva iz područja djelovanja našeg Centra znanja i predstavnicima akademske/znanstvene zajednice.

Na jesenskom sastanku svih centara znanja sa NZRCD smo analizirali rezultate provedenih fokus grupa na proljeće i dogovorili iduće korake u izradi dokumenta i konferencije sljedeće godine - Hrvatska 2030.

Centar znanja je godinama ulagao u našu bazu eko-socijalni edukacijski centar Reciklirano imanje, a mi jačali naše kapacitete i znanje tako da smo tijekom 2024. osim podrške i usluge edukacije, mentorstva i konzaltinga drugim organizacijama pružali i uslugu iznajmljivanja prostora.

Javnost kontinuirano informiramo o radu Centra znanja i vidljivost je prisutna u svim akcijama koje su financirane sredstvima Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva preko naše internetske stranice www.zmag.hr i društvenih mreža, te kroz često pojavljivanje u medijima.

Naš se Centar znanja ove godine našao i u jednom znanstvenom radu: Tereza Sliepčević, studentica Filozofskog fakulteta u Zagrebu, diplomirala je radom "Terenska nastava sociologije u srednjim školama: integracija socioloških koncepata i održivog razvoja kroz iskustveno učenje na imanju Vukomerić" na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

NAŠA PODRUČJA DJELOVANJA

Tijekom 2024. godine smo intenzivno djelovali na pet programskih područja

- agroekologija

Podizali smo svijest o važnosti ekoloških metoda u proizvodnji hrane, promovirali održive poljoprivredne prakse i regenerativnu poljoprivredu, povezivali lokalne proizvođače i potrošače, provodili edukativne aktivnosti i sudjelovali u raznim događanjima vezanim uz podupiranje otpornosti i održivosti u poljoprivrednim ekosustavima.

Sudjelovali smo u analizi i izradi novog prijedloga zakona vezano za sjeme na razini EU-a i predlagali smjernice za prilagodbu nacionalnog zakonodavstva, bili na sastanku globalnog svjetskog Nyéléni pokreta za prehrambeni suverenitet i agroekologiju, a naš je Dražen Šimleša izabran za člana Međunarodnog upravnog odbora Nyéléni procesa (Nyéléni International Steering Committee - NISC) gdje predstavljamo pokret društvene i solidarne ekonomije, te aktivno doprinosimo raspravama za pripreme svjetskog foruma koji bi se trebao održati u Indiji 2025. godine.

Kontinuirani rad Društvene banke sjemena i solidarnog kratkog lanca opskrbe Naša dobra hrana najbolji su primjeri i rezultati našeg uspješnog rada uz organizaciju predavanja i radionica ekološkog vrtlarenja, Proljetnog tečaja permakulturnog dizajna, razmjene sjemena, festival Naša dobra hrana i razne druge aktivnosti kojima istražujemo održivije oblike proizvodnje hrane, pravednije sustave distribucije, ekološke trendove u vrtlarstvu, održavanje genske raznolikosti kroz čuvanje smjenena i nudimo rješenja za problem klimatskih promjena.

- dobra ekonomija

Nastavili smo kroz praksu zagovarati ideje dobre ekonomije djelovanjem Zadruga za dobru ekonomiju i Kratkog lanca opskrbe Hrana za dobro, a ZMAG-ov DSE Centar je pružao podršku jedinicama lokalne i regionalne samouprave i organizacijama civilnog društva u razvoju modela dobre prakse i predstavljao potporni mehanizam razvoju strategija, planova i

projekata na principima društvene i solidarne ekonomije, koji će dugoročno biti na raspolaganju svim inicijativama u Hrvatskoj koje žele u svojim lokalnim zajednicama pokrenuti i provesti razvojne projekte i programe. Zagovarali smo i koristili mjerenje društvenog utjecaja uz pomoć Matrice 5.0 koja se razvija kroz rad Ekonomije za opće dobro zajedno s partnerima iz Zadruga za etično financiranje i ustrajno nastavili promicanje društvene ekonomije koja stavlja zajednicu i okoliš ispred profita i povezivanje ekoloških praksi s ekonomskim modelima koji omogućavaju pravednu raspodjelu resursa.

- prirodno graditeljstvo

Višegodišnje iskustvo stečeno ponajprije kroz 25 godina rada na objektima Recikliranog imanja nastavili smo dijeliti sa širim krugom javnosti kroz edukacije i manifestacije. Organizirali smo 8. po redu Konvenciju prirodnog graditeljstva na Recikliranom imanju na kojoj smo razmjenjivali znanja, promovirali inovacije i održiva rješenja najzanimljivijih hrvatskih prirodnih graditelja. Održali smo Ljetnu školu prirodnog graditeljstva kao višednevnu temeljitu i cjelovitu edukaciju o korištenju lokalnih, prirodnih i recikliranih materijala za veći broj zainteresiranih graditelja, tehnologa, projekatara i izvođača. Započeli smo umjetničku suradnju s Drugim morem u sklopu koje će na otoku Visu biti kreiran održivi sustav za vodu integriran u permakulturni dizajn koji uključuje korištenje tradicionalnih graditeljskih tehnika primjerenih mediteranskom otoku, kreiranju i ugradnji inovativnih tehnoloških rješenja, izgradnji biljnog pročištača te holistički pristup sustavu vode koji se može promijeniti i na drugim sličnim područjima. Prezentirali smo prirodnu gradnju predavanjima na Danu permakulture i tranzicije u Zagrebu i održali brojna predavanja i savjetovanja zainteresiranima prilikom obilazaka naših objekata.

- energetska tranzicija

Podupirali smo prijelaz na obnovljive izvore energije i decentralizirane energetske sustave kroz informativne i praktične radionice o solarnim sustavima, energetske učinkovitosti i održivim energetske rješenjima za kućanstva i male zajednice, te nastojali pomoći lokalnim vlastima i poduzetnicima razumjeti kako koristiti obnovljive izvore energije za smanjenje troškova i emisije CO₂. Nastavili smo s praćenjem i utjecajem na donošenje zakona i politika vezanih za obnovljive izvore energije i uključivanje građana u energetiku u Hrvatskoj, educiranjem javnosti o važnosti obnovljivih izvora energije i građanske energije kroz organizaciju predavanja, radionica i javnih događanja, te suradnju s drugim organizacijama civilnog društva, lokalnim zajednicama i institucijama kako bi se zajednički radilo na postizanju ciljeva vezanih za veće korištenje obnovljivih izvora energije i razvoj energetske zadruga. Organizirali smo festival obnovljive energije u permakulturi kako bismo široj javnosti predstavili praktične primjere demokratske energetske tranzicije i umrežavanja zainteresiranih za sudjelovanje u proizvodnji i korištenju građanske energije.

- edukacija za održivo življenje

Aktivno smo provodili edukativne aktivnosti iz područja održivosti hrane i zdrave prehrane, gospodarenja otpadom i recikliranja, održive potrošnje, prirodne gradnje, agroekologije, obnovljivih izvora energije i socijalne ekonomije za škole, suradničke organizacije, partnere, volontere i lokalnu zajednicu. Kontinuirano smo savjetovali građane, udruge i sve zainteresirane, bilo bilo grupno ili pojedinačno, potpuno besplatno u našem Savjetovalištu za permakulturu i održivo življenje i DSE Centru podrške bili na raspolaganju inicijativama koje žele u svojim lokalnim zajednicama pokrenuti i provesti razvojne projekte i programe u skladu s konceptima i vrijednostima društvene i solidarne ekonomije.

GLAVNI PROJEKTI U 2024.

ROSA LUXEMBURG STIFTUNG

Good Food/Good Energy for Better Society

U sklopu projekta smo organizirali festivale Naša dobra hrana i Oganj, te dvije radionice fermentiranja za djecu Područne škole Dubranec.

U novootvorenoj školi, oko 40 djece je naučilo što je fermentacija, kako nastaje, koje vrste fermentiranja koristimo, zbog čega je zdrava te koja je uloga mikroorganizama u njoj. Učenici su zasukali rukave te sami ispratili cijeli proces fermentiranja kupusa.

OGANJ 2024

FESTIVAL ENERGIJE U PERMAKULTURI

15.06.2024.

REKICLIRANO IMANJE VUKOMERIC

SALVIA: Collaboration for Sustainable Living - from Community to Society

Krajem travnja smo putovali u Ženevu kako bi sudjelovali na sastanku u organizaciji fondacije Salvia na temu Učenje u prirodi i od prirode. U sklopu nekoliko sesija, prezentirali smo sve što radimo na ovu temu te upoznali razne srodne i inspirativne organizacije koje vrijedno djeluju i s kojima nam se otvaraju mogućnosti novih suradnji u budućnosti. Pričalo se na koji način obrazovanje i svijest o prirodi doprinosi održivosti u našem društvu te o utjelovljenom iskustvu prirode i življenja kao ključu za pravednu tranziciju.

Jedan od izravnih rezultata ovog sastanka je bila suradnja sa organizacijom Global Diversity Foundation kroz sudjelovanje na online sessionu na temu sjemena „*Restoring environments through seed banks and plant nurseries*” - 'Obnova okoliša kroz banke sjemena i rasadnike biljaka'.

ERASMUS+ Design locally, apply it globally

U 2024.g. smo započeli projekt u kojem se spajaju znanja iz društvenog dijela permakulture, design thinking metode i „gamifikacije“ s ciljem osmišljavanja alata socijalne permakulture koji bi temu približio mladim osobama. ZMAG koordinira projekt u kojem sudjeluju partnerske organizacije Zeleno Doba – Centar za održivi rast i razvoj iz Beograda i Društvo za permakulturu Slovenije iz Ljubljane i odgovoran je za ulogu izrade društvene igre koja će educirati o permakulturi. U sklopu uvodnog sastanka i višednevnog planiranja na Recikliranom imanju s našim smo partnerima obišli smo i nekoliko naših prijateljskih organizacija Zadrugu Zelenica, Centar znanja Zelena akcija, Interpretacijski centar za baštinu Banovine, Kulturno-povijesni centar Sisačko-moslavačke županije i udrugu REkreator.

**Funded by
the European Union**

ERASMUS+ Sustain-Ability: Shaping Green COMP for the youth field

Krajem 2024. smo započeli novi Erasmus+ KA220-YOU - Cooperation partnerships in youth (KA220-YOU) projekt kojem je glavni cilj učiniti praktičnijim i primjenjivijim dokument „GreenComp - Europski okvir kompetencija za održivost“. Unutar projekta ćemo tijekom iduće godine kreirati kurikulum za sektor mladih s fokusom na ovaj EU dokument o zelenim kompetencijama, zajedno s uputama i savjetima na koji način ostvariti navedene kompetencije, te koordinirati radni paket koji istražuje postojeće projekte koji se bave GreenComp dokumentom i prati analizu razvoja u svih pet zemalja članica konzorcija projekta.

Partneri na projektu su nam International Youth Work Trainers Guild iz Njemačke, Global Ecovillage Network of Europe e.V. iz Njemačke, Global Ecovillage Network of Europe podružnica iz Španjolske, ASOCIATIA A.R.T. FUSION iz Rumunjske i REPLAY Network iz Italije.

GOETHE INSTITUT - Common Waste – Common Libraries

U 2024. smo nastavili davati podršku i edukativno-mentorsku uslugu kroz projekt "Common Waste – Common Libraries" kojeg provodimo u suradnji Goethe institutom u Ateni i Zagrebu. Sudjelovali smo u organizaciji trodnevnog Ideathon treninga za odabranih 17 sudionika iz sedam država koji su učili o problemu otpada, održivom dizajnu, zajedničkim dobrima i kružnom gospodarstvu. Pomogli smo oformiti transnacionalne timove kroz koje će uz daljnju podršku realizirati svoje projektne ideje.

Ideathon trening je cijeli jedan dan bio organiziran na Recikliranom imanju gdje su se polaznici upoznali s našom pričom jačanja održivosti i otpornosti kroz permakulturu.

Našim partnerima iz Goethe instituta s kojima smo vodili projekt "Common Waste Common Libraries" dali smo podršku na webinaru u organizaciji Environment, Sustainability and Libraries Section (ENSULIB) od IFLA (International Federation of Library Associations and

Institutions) i tamo imali priliku predstaviti tijekom, izazove i uspjeh projekta iz naše mentorske perspektive.

DRUGO MORE - The Island School of Autonomy: Art meets conviviality - Permaculture water management design

ZMAG-ov projekt "Cisterns Meet Modern Tech – Circular Water Systems as a Convivial Tool" jedan je od pobjedničkih projekata na "S+T+ARTS4WATERII" otvorenom pozivu tako da imamo zadovoljstvo sudjelovati u umjetničkim rezidencijama u Hrvatskoj čiji je domaćin organizacija Drugo more. Matko Šišak i Kasia Molga rade na inovativnim projektima koji kombiniraju umjetnost, tehnologiju i znanost kako bi se suočili s izazovima okoliša vezanim uz vodu.

Kroz deset mjeseci podrške dizajniramo i instaliramo održivi sustav gospodarenja vodom (Permaculture water management design) čiji je dio i umjetnički projekt „Art meets conviviality“. Projekt ima za cilj kroz permakulturni dizajn osnažiti održivost i otpornost sustava vode na posjedu kojim upravlja ISSA - Island School of Social Autonomy u unutrašnjosti otoka Visa. Sustav se sastoji od integracije permakulturnog dizajna, tradicionalnih graditeljskih tehnika primjerenih mediteranskom otoku, korištenju prirodnih materijala u gradnji, kreiranju i ugradnji inovativnih, ali i primjerenih tehnoloških rješenja, izgradnji biljnih pročistača te holističkom pristupu sustavu vode koji se može promijeniti i na drugim sličnim područjima.

Pod Matkovim nadzorom i uz pomoć ostalih sudionika u ovom inspirativnom ISSA programu, izgrađeni su prvi takozvani "Skupljači oblaka" (ili "Hvatači magle") dizajnirani za hvatanje čestica vode iz zraka i proizvodnju pitke vode na brdu Hum, na vrhu otoka Visa. U organizaciji ISSA – The Island School of Autonomy održan je i program „Živjeti zajedno“ koji je uključivao bogat izbor predavanja, nastupa, rasprava, radionica, čitanja, jedinstvenih obilazaka po otoku, radnih akcija i projekcija filmova. U sklopu programa, lansiran je jedan od dva Starts izazova koji kombinira umjetnost, tehnologiju i znanost kako bi se suočili s izazovima okoliša vezanim uz vodu - projekt pod nazivom »Cisterns Meet Modern Tech – Circular Water Systems as a Convivial Tool“.

DRUŠTVENA BANKA SJEMENA

Društvena banka sjemena osmišljena je kao neformalna i lokalno upravljana institucija u vlasništvu svojih članova, otvorena za javnost, proizvođače hrane, male poljoprivrednike, vrtlare i potrošače svjesne važnosti očuvanja tradicijskih sorti i shvaćanja da sjeme nije ničije vlasništvo već zajedničko bogatstvo koje treba čuvati.

Svi zainteresirani mogu podržati rad Društvene banke sjemena u jednoj od kategorija – vrtlar, simpatizer i pokrovitelj, te koristiti pogodnosti članstva u obliku besplatnih paketića sjemena, priručnika i popusta na radionice u organizaciji ZMAG-a i tako se pridružiti našim nastojanjima u očuvanju tradicijskih sorti, šaljući jasnu poruku kako sjeme nije ničije vlasništvo i da svi imamo odgovornost brinuti o zajedničkoj kolekciji. Članovi DBS-a svojim doprinosom omogućavaju postojanje Fonda solidarnosti, "kase" uzajamne pomoći za naše aktivne članove i sjemenare koji nam pomažu u regeneraciji sjemena, potpomažu ulaganja u edukacije i/ili nabavu opreme te ostale troškove rada Društvene banke sjemena, kultiviranje organskih vrtova i ubiranje organskog sjemena, očuvanje lokalne biljne baštine i opstanak ugroženih sorti, te lobiranje na nacionalnoj i međunarodnoj razini na temu važnih pitanja zaštite okoliša.

Aktivnosti jačanja i poboljšanja lokalnog sjemenarskog sustava i očuvanja što veće raznolikosti kultiviranog bilja s naglaskom na tradicijske i autohtone sorte smo i u 2024. nastavili organizacijom mnogobrojnih predavanja, radionica i razmjena sjemena.

Sudjelovali smo na sastanku i radionicama društvenih banaka sjemena u Solunu u Grčkoj u sklopu projekta Diverseed Paths kojeg su organizirale Let's liberate diversity, Aegilops i The French Farmers' Seed Network. Otputovali smo s našim sjemenkama u Thessaloniki u Grčkoj sudjelovati na radionicama u sklopu Erasmus projekta DIVERSEED PATHS. Radionicu su zajednički organizirali European Coordination Let's Liberate Diversity, grčki Aegilops i francuska mreža sjemenara Réseau Semences Paysannes. Uz njih su prisustvovala Državne banke sjemena iz Albanija i Grčke, organizacije za čuvanje sjemena (ECLLD, RSP, AEGILOPS, Balkan Seed Network Association, Association PGR, FABIA CSB, SITO SEEDS i Društvena banka sjemena ZMAG) te organizacije poljoprivrednika (Unija organskih poljoprivrednika sjeverne Grčke i Albanska udruga organskih poljoprivrednika). Cilj projekta je okupljanje sjemenarskih organizacija kako bi razmijenile sjeme i nacionalne kontekste u europskom okviru, a na susretu u Grčkoj razgovaralo se o genetskoj eroziji, budućnosti uzgojnih sustava hrane, suradnji službenih i neslužbenih sjemenarskih tijela te najbitnijem problemu – nedostatku poljoprivrednika.

U Europski parlament smo poslali sjeme najvećeg povrtnog ratnika – staru sortu bockavog špinata i tako se pridružili domaćoj kampanji "Pravo na sjeme" i inicijativi "Podignimo vilice za raznolikost" koju je pokrenula austrijska udruga Arche Noah Schiltern kako bismo europskim parlamentarcima skrenuli pažnju koliko su važni zakoni o sjemenu koji osiguravaju naše pravo na zdravu, raznoliku i ukusnu hranu, istinskim povećanjem raznolikosti na poljoprivrednim poljima i u vrtovima, podržavanjem lokalnih sorti i poštovanjem prava poljoprivrednika.

Organizirali smo godišnje okupljanje i radionicu za članove Društvene banke sjemena koji su pristigli iz različitih krajeva Hrvatske. Druženje smo započeli obilaskom Recikliranog imanja i naših vrtova, a zatim su uslijedila edukativna predavanja. Robin Gunjević nam je pričao o sjemenarstvu povrtnih kultura i podijelio praktične savjete koje možemo primijeniti u sakupljanju i čuvanju sjemena. Predavanje o vrtlarenju i efikasnom raspoređivanju poslova kroz cijelu godinu održala nam je Petra Pavleka. Druženje smo, naravno, završili razmjenom sjemena, biljaka i iskustava.

Sudjelovali smo u volonterskoj akciji na regenerativnoj farmi Održivo u Krušvaru pored Splita.

Proveli smo nebrojene sate u našem šumskom vrtu, stakleniku i povrtnjaku brinući o našim biljkama s puno ljubavi. Sjeme smo u 2024. godini razmjenjivali na Danu permakulture i tranzicije u Centru za kulturu i informacije Maksimir (CKIM), u sklopu festivala Urbana džungla u partnerstvu s udrugom Zeleni inkubator, u prostoru Centra za mlade Ribnjak i događanju Plant market na Branimirovoj tržnici, na Cvjetnjaku Vrbana u organizaciji Udruge Vestigium, te u Čakovcu i Cerniku.

Godinu smo zaključili s tisuću različitih vrsta u našoj zbirci.

Rad Društvene banke sjemena smo predstavili na proslavi Dana planete zemlje u sklopu programa Cvjetnjak Vrbana u organizaciji udruge Vestigium.

Posjetili smo inicijativu Vrtovi Breza, malenu zajednicu vrtlara koji su na iznajmljenim parcelama dobili priliku obrađivati zemlju i uzgajati vlastito povrće, te ovom prilikom, u suradnji sa Zadruga Zelenica - ZDC Brezovica, prezentirali rad ZMAG-ove Društvenu banku sjemena i organizirali malu sjemensku razmjenu za sve zainteresirane, a naša aktivna članica Marcela Velfl Cosmic Gardener predstavila je principe adaptivnog vrtlarenja i eksperimentiranja s ciljem uzgoja sorti koje su otpornije na izazove.

Sudjelovali smo u online predavanju i razgovoru u organizaciji **Global Diversity Foundation - GDF** kako bi sudjelovali u razmjeni iskustva praktičara koji rade u lokalnim zajednicama i svojim angažmanom aktivno pridonose očuvanju bioraznolikosti.

**Restoring environments
through seed banks and plant
nurseries**

Rachid Ait Babahmad
Moroccan Biodiversity and
Livelihoods Association

Beatriz Moraes Murer
Instituto
Socioambiental

Dunja Zbiljski
ZMAG (Green Network
of Activist Groups)

FESTIVAL ENERGIJE U PERMAKULTURI - OGANJ

Organizirali smo jednodnevni festival o energiji u permakulturi Oganj 2024. s ciljem predstavljanja praktičnih primjera demokratske energetske tranzicije i umrežavanja zainteresiranih za sudjelovanje u proizvodnji i korištenju građanske energije, te dokazali svoju predanost u promicanju održivih praksi i energetske rješenja, okupivši stručnjake, aktiviste i građane zainteresirane za teme energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora energije i permakulture.

Program festivala bio je bogat i raznovrstan. Sudionici su se upoznali s primjerima energetske učinkovitosti uporabe balirane slame, solarno pasivne arhitekture i zelenih krovova, te masivnih zidanih peći za grijanje (Rocket Mass Heater) primjenjenim kod nas na Recikliranom imanju.

Ekološki aktivist Vjeran Piršić s otoka Krka predstavio je svoju energetski neovisnu kuću sa solarnim sustavom na baterije i dizalicom topline, te predstavio energetske tranzicije otoka Krka i pokazao kako pojedinačne inicijative mogu doprinijeti široj energetske tranziciji. O energetske tranziciji otoka Cresa i procesu osnivanja energetske zadruge Apsyrtydes nam je govorio Ugo Toić, direktor Razvojne agencije otoka Cresa i Lošinja. Mislav Kirac, upravitelj energetske zadruge ZEŽ Sunce, predstavio je rad ove zadruge i crowdfunding kampanju u Križevcima. Ivan Zoković ispred Pokreta otoka je predstavio projekt razvoja energetske zajednice na malim sredozemnim otocima ISLET u kojem sudjeluju partneri iz Danske, Hrvatske, Grčke, Italije i Malte.

Krešimir Vrhovčak govorio je o prvoj energetske zajednici osnovanoj u Hrvatskoj "Moja energetska zajednica" koja djeluje na području grada Dugog Sela i ujedno predstavio digitalne tehnologije koje stoje iza upravljanja poslovanjem energetskih zajednica. Valerija Vrček Habazin iz REGEA-e predstavila je projekt SHARES te pilote energetske zajednice DVD Špičkovina i energetske zadruge Karlovac. Josip Beber iz ZEZ-a predstavio je Forum energetskih zajednica koji okuplja 16 organizacija koje se bave uspostavom energetskih zajednica u Hrvatskoj.

Posjetitelji su imali priliku obići Reciklirano imanje i vidjeti različite primjere korištenja obnovljivih izvora energije i prirodnih materijala. Obilazak je uključivao demonstracije solarnih sustava, peći na biomasu, solarnih štednjaka i pećnica, solarnih kolektora i sustava izvan mreže. Dojmljiva je bila činjenica da se cijeli festival napajao solarnim sustavom postavljenim na prikolici, što je dodatno naglasilo važnost i mogućnosti obnovljivih izvora energije.

U sklopu festivala je održan sastanak Foruma energetske zajednice na kojem su se okupili članovi svih 16 organizacija članica kako bi razmijenili ideje i iskustava, te razgovarali o zagovaranju poboljšanja pravnog okvira energetske zajednice u Hrvatskoj čime su postavljeni temelji za daljnju suradnju i korake u afirmaciji koncepta energetske zajednice.

Festival OGANJ 2024 pokazao je koliko je važno okupljati i dijeliti znanje u zajedničkoj misiji prema održivijoj budućnosti te kako sinergija permakulture i energetske učinkovitosti može doprinijeti održivijem načinu života i jačanju zajednice.

Program festivala održao se uz financijsku podršku fundacije Rosa Luxemburg Stiftung i Zelene energetske zadruge ZEZ, te je u potpunosti bio besplatan za više od stotinu sudionika.

FESTIVAL NAŠA DOBRA HRANA

U 2024. godini smo organizirali osmi po redu Festival o održivosti prehrambenih sustava "Naša dobra hrana" koji promiče agroekologiju, održivi odnos prema prirodi i ljudima i inovativne pristupe sjemenarstvu. I ove smo godine okupili veliki broj praktičara agroekologije, ljudi koji kroz svoj rad i život pokazuju ljubav prema prirodi i tlu, zdravlju ljudi i otpornosti svojih lokalnih zajednica. Predstavili smo primjere održivog gospodarenja imanjem, inovativne pristupe sjemenu i sadnji, istaknuli važnost uključivanja mladih osoba u pokret agroekologije i osnažili naše lokalne male proizvođače. Održali smo praktične radionice vrtlarenja s grahoricama, izrade tijesta za pizzu, bojanja svile prirodnim bojama, fermentiranja, radionicu svjesnog jedenja te sajam ekoloških i lokalnih proizvoda.

Ova godina nam je bila posebna po značajnom broju međunarodnih gostiju i sudionika koji su u sklopu programa festivala održali praktične radionice o inovativnom pristupu poljoprivrede u suradnji sa životinjama (gosti iz talijanske regije Umrija s radno-edukativne farme Località il Piano su nam na primjeru svog desetak godina stvaranog održivog sustava pokazali kako uključiti životinje u proizvodni sustav hrane pazeći na dobrobit svih uključenih, i prirode, i životinje, i ljudi) i o landrace vrtlarstvu (Joseph Lofthouse, autor knjige Landrace Gardening i jedan od entuzijasta koji je oživio vrtlarenje i sjemenarstvo kakvo je ono bilo prije industrijske revolucije podijelio je s nama svoje stavove i znanje o povećanju genetske raznolikosti vrtlarskih kultura da bi one bile otporne na raznolike vremenske uvjete i bile sposobne prilagoditi se lokalnim uvjetima kakvi oni jesu bez popravljavanja, dodavanja, uklanjanja i prskanja bilo kojeg elementa iz ekosistema; te podijelio priče iz vlastitog vrta, otkrio kako je razvio vještine promatranja i odabira biljaka da bi se prilagodba i harmonija dogodile same od sebe, naučio nas kako gledati na insekte i bolesti, ne kao na nametnike kojih se treba bojati i

uništiti, već kao dio ekosustava koji uče naše biljke kako da budu otpornije i snažnije u svakoj sljedećoj generaciji.

Na vrtlarskoj radionici "Peas and Beans" izradili smo konstrukcije za grah od prirodnih materijala koje ćemo pronaći u šumi. Radionicu vodi permakulturašica, vrtlarica i sjemenarka Sandra Stabinge iz Latvije koja je dugi niz godina aktivna u mreži latvijskih sjemenara te njihovom permakulturnom udruženju.

Predavanje "Mladi u poljoprivredi u Europi i Hrvatskoj" održala je Karla Škorjan, agroekologinja iz Rijeke koja za organizaciju Agroecology Europe provodi istraživanja o stanju agroekologije u Hrvatskoj te organizira praktične radionice i konferencije koje okupljaju mlade u poljoprivrednom sektoru. Karla je autorica metodološkog okvira "OASIS" koji se koristi za praćenje tranzicije poljoprivrednih imanja prema agroekologiji u nekoliko zemalja u Europi i Africi, a s nama je ovom prilikom podijelila i osobnu priču o vlastitom praktičnom iskustvu kao upraviteljica Poljoprivredne zadruge Otok Krk koja je radila na stvaranju boljih uvjeta za rad

poljoprivrednika na krškim pašnjacima i otocima, organizirala sustav otkupa i prerade vune te provodila projekte zaštite ugroženih vrsta tradicionalnim oblicima poljoprivrede.

Na radionici "Prirodno do probiotika" koju je držala naša Petra Pavleka smo razgovarali o širokim mogućnostima fermentiranja, naučili razlike između divlje fermentacije i one s kulturama te napraviti nekoliko različitih zdravih probiotičkih napitaka.

Radionicu "Bundle Dye - bojadisanje svile s prirodnim bojilima" vodila je Vedrana Peček, magistra tekstilnog i modnog dizajna te nas naučila kako na kreativan način, bez upotrebe sintetskih bojila, uljepšati svoje tekstile. Osim kreativnog djela, naučili smo i dio teorije prirodnih bojila te kako iskoristiti otpad iz kuhinje za bojadisanje.

Za najmlađe posjetitelji festivala pripremili smo radionicu izrade svima omiljenog jela - pize. Osim što su imali prilike naučiti tajne pizza zanata i složiti vlastitu pizzu, djeca su uz pomoć voditelja Tomislav Vrkljan zvanog "Pizza punker" koji se već desetak godina bavi izradom pizza i osmišljavanjem savršene recepture za tijesto svoje pize pekli u pravoj krušnoj peći.

Posjetitelji i sudionici festivala su mogli probati razne delicije iz naše ZMAG-ove kuhinje, ponudu zdravog fast fooda OPG Rogić - domaće juhe u vrećici, liofiliziranu hranu i svježe mirkobilje, te sudjelovati u Mind Food - radionici svjesnog jedenja koju su vodile Una i Ena Čulić kao skraćenu verziju ove mindful gurmanske avanture koja se sastoji od 3 slijeda hrane i 2 slijeda pića prije kojih smo mišiće opuštali jogom za lice a hranu konzumirala s povezom na očima.

Program festivala održao se uz financijsku podršku [Rosa Luxemburg Stiftung](#) i u potpunosti je bio besplatan za više od stotinu sudionika koji su u dva dana posjetili Reciklirano imanje.

8. KONVENCIJA PRIRODNOG GRADITELJSTVA

VIII. po redu Konvencija prirodnog graditeljstva i ove je godine okupila praktičare, stručnjake i mnogobrojne zainteresirane za ekološko i prirodno graditeljstvo. Organizirali smo pet predavanja i prezentacija, promociju knjige te okrugli stol sa svim sudionicima i ciljem boljeg umrežavanja i povezivanja. I ove smo godine okupili i predstavili zanimljive praktičare, ljude koji su se hrabro upustili u izazovne graditeljske projekte, inspirativne osobenjake svih srodnih struka, zaljubljenike u biotekturu i sve one koji sanjaju i stvaraju tople i podržavajuće domove.

Glavne teme su bile: Kako i gdje se educirati za gradnju prirodnim materijalima (Matko Šišak, ZMAG), Priča o geodetskoj kupoli (Kristijan Jabuka, Čakovec), Zemljana arhitektura – moj put (Vinko Šarkanji, Novi Marof), Od ZMAG-a do kućnog praga; gradnja slamom za održivu budućnost (Melina i Miran Marelja, Koprivnica), Jednostavnost (Lehel Horvat, Prirodom, RS), Predstavljanje knjige "Što je sve regenerativna arhitektura?" i kakve veze ima klimatska kriza s otocima i zadružnim stanovanjem? (Veljko Armano Linta, Zagreb).

Glavni dio programa bila su predavanja, demonstracije i okrugli stol svih sudionika, a gosti su mogli uživati u stručnim edukativnim turama po Recikliranom imanju, prigodnom sajmu, večernjem program uz pizza party by Vrky i plesni party by Dj M.i.l.e. do kasnih noćnih sati.

PROSLAVA 25. ROĐENDANA RECIKLIRANOG IMANJA I FESTIVAL ZA DJECU TRI PRAŠČIĆA

Najvažniji događaj u 2024. g. je bio rođendan našeg Recikliranog imanja, prostora gdje se učimo, vježbamo, proučavamo, testiramo, prakticiramo i živimo održivost i otpornost. Hvala svim dragim ljudima koji su s nama proslavili u radosti, moćnim sjećanjima i prevrijednim susretima.

Rođendanski dragi gosti su uživali u bogatom program koji se sastojao od panel diskusije na temu održivosti i osnaživanja lokalne zajednice, dvije stručne ture po imanju i posebnog festivala za djecu Tri prašćića u sklopu kojeg smo izrađivali kuglice sjemena seed-bombs, organizirali treasure hunt i preživljavanje u prirodi, oslikavali lica, igrali stare dječje igre, vozili se u traktoru i uživali u klauniranju.

Održali smo i prigodni rođendanski sajam domaćih, ekoloških i lokalnih proizvoda, razmjenu sjemena, odjeće i starina uz pomoć dragih prijatelja.

Zabavljali smo se na prvom Seoskom pub kvizu, uživali u žonglerskom vatrenom spektaklu Stare klaunske bande, paljenju krijesa i koncertu Kassia Tribe-a.

Pripremili smo za sve ukusnu i zdravu hranu i zajedno zaželjeli sve najbolje našem Recikliranom imanju prije uživanja u slasnoj rođendanskoj torti.

TEČAJ PERMAKULTURNOG DIZAJNIRANJA

Najvažniji program prijenosa znanja iz područja permakulture u 2024. je bio naš rezidencijalni Proljetni tečaj permakulturnog dizajniranja na Recikliranom imanju kada smo kroz 4 vikenda za 15 polaznika održali 72 sata predavanja i radionica, odnosno sveukupno 28 edukativnih aktivnosti.

Raznolika i motivirana grupa ljudi, od kojih su neki tek na početku razvoja svojih permakulturnih priča, dok su drugi nadograđivali svoje prethodno znanja i iskustvo međusobno se dobro upoznala, umrežila i uspješno u zajedničkim timovima prezentirala dizajn farmi, imanja, okućnica, umjetničkih ateljea i edukacijskih centara u urbanim i ruralnim sredinama u Zagrebu, Čakovcu, Letovaniću, Voloderu, Murteru, Zadru, Mariji Gorici, Beču, Svetom Ivanu Žabno te na Učki. Osim intenzivnog teorijskog dijela u kojem su polaznici dobili mnoštvo znanja o permakulturi, biljnim zajednicama i zadrugama, urbanom permakulturom,

prehrambenim suverenitetom i dobrom ekonomijom. Polaznici su dobili smjernice, te uz raznolik praktični program iskustveno učili i stekli potrebne vještine kako bi zaslužili međunarodni certifikat.

LJETNA ŠKOLA PRIRODNOG GRADITELJSTVA

Praktična edukacija za graditelje, projektante, graditeljske entuzijaste i sve koji žele živjeti zdravijim životnim stilovima koju smo prethodnih godina održavali kao Akademiju prirodnog graditeljstva, u 2024. godini je održana pod nazivom Ljetna škola prirodnog graditeljstva. Bio je to vrlo intenzivan edukacijski ciklus od 4 dana, 4 predavanja, 10 radionica (sljedećih tema i područja rada: Obrada i zaštita drveta, drvene konstrukcije, ozelenjeni krovovi, kuće od slame, zemljane žbuke, drvene fasade, gradnja kamenom, izrada uzoraka konobetona, lagano slamnato zemljanih zidova i nepečene opeke, testiranje zemlje za žbuke, primitivna gradnja u prirodi) i jednog studijskog izleta.

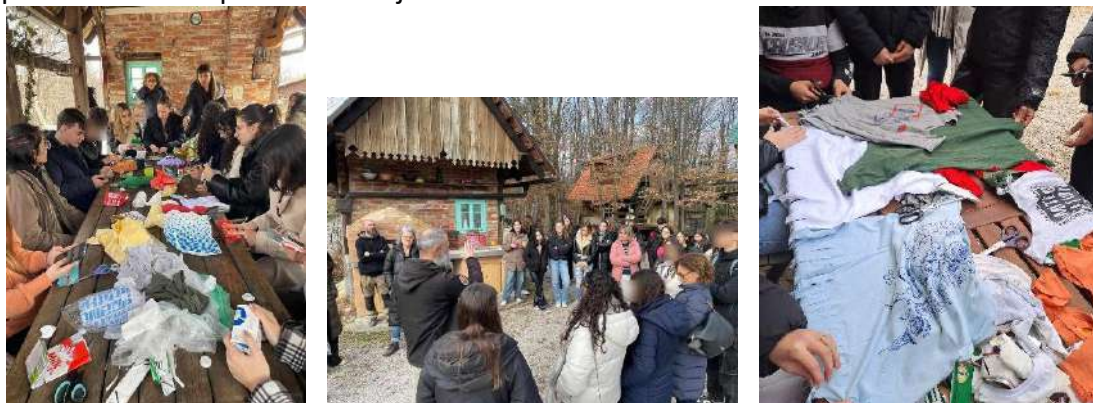

Program je okupio 25 divnih ljudi iz Hrvatske, BiH, Švedske, Austrije i Italije koji su se ovdje upoznali i povezali. Gotovo svi imaju svoje projekte i došli su isprobati tehnike gradnje i bolje se upoznati s materijalima, literaturom i stručnjacima. Proveli smo četiri prekrasna i inspirativna dana zajedničkog života u učenju, zabavi i radu. Gradili smo suhozide, kamene ceste, polagali kamen, žbukali zemljanim žbukama, dizali škarpe od auto guma, obrađivali drvo i gradili različite drvene konstrukcije i skloništa u divljini, obilazili vukomeričke kuće od slame.

EDUKACIJE O ODRŽIVOM ŽIVLJENJU

U sklopu Erasmus+ projekta "Time to Act Green" kojeg provode u svojoj školi, početkom veljače su nas ponovno posjetili učenici i nastavnici Gimnazije Nova Gradiška te njihovi međunarodni gosti. U sklopu posjeta, pokazali smo im Reciklirano imanje i održali kreativne radionice upcyclinga na kojima smo odbačenim predmetima dali novu vrijednost. Izrađivali smo novčanike od tetrapaka, višekratne vrećice za sendviče od plastičnih vrećica i torbe za kupovinu od starih pamučnih majica.

Na ZMAG-ovom Recikliranom imanju ugostili smo profesore i međunarodne goste XI. Gimnazije iz Zagreba u kojoj se provodi Erasmus + projekt "Steps towards Ecological planet". U sklopu posjeta, povelili smo učenike u edukativnu šetnju, a zatim im pokazali kako vrtlariti u šumskom vrtu te kreativno reciklirati plastične vrećice.

U sklopu programa sCOOLFOOD - Činimo dobro uz Otisak srca, posjetili su nas učenici osnovnih i srednjih škola koje smo podučili kako primijeniti zdrave prehrambene navike i kroz njih živjeti održivije. "sCOOLFOOD" je međunarodni program posvećen edukaciji djece i mladih o povezanosti hrane i okoliša s prehranom, poljoprivredom, energijom, životnim stilovima i smanjenjem otpada, u skladu s globalnim ciljevima održivog razvoja i UN-ovim Programom održivog razvoja do 2030. godine. Hrvatsku inačicu programa "sCOOLFOOD" provodi Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva u suradnji s hrvatskim školama, a u sklopu programa smo na Recikliranom imanju ugostili učenike OŠ Stjepana Radića Božjakovina, OŠ Dubrava, OŠ Slava Raškaj iz Ozlja, OŠ Hinka Juhna Podgorač iz Stipanovaca, Obrtničke škole iz Osijeka, OŠ Beletinec, III. Osnovne škole Varaždin, OŠ Vladimira Nazora, Centra za odgoj i obrazovanje iz Rijeke, OŠ Podturen, OŠ Andrije Kačića Miošića, OŠ Donja Voća i OŠ Veliko Trojstvo.

U sklopu programa sCOOLFOOD - Činimo dobro uz Otisak srca je ukupno 12 škola, 206 učenika i 28 nastavnika posjetilo naše Reciklirano imanje i na našem primjeru primjene permakulture u skladu s globalnim ciljevima održivog razvoja i UN-ovim Programom održivog razvoja do 2030. godine, učilo o povezanosti održivosti hrane i okoliša s prehranom, poljoprivredi, energiji, životnim stilovima i smanjenju otpada kroz zanimljiva predavanja, kulinarske i interaktivne radionice te grupni rad.

U okviru Erasmus+ projekta "Green Up Development" kojeg provodi Borakia Rural, naše su imanje gosti iz Turske, Makedonije, Hrvatske i Švedske. Proveli smo ih kroz Reciklirano imanje i objasnili im čime se bavimo, a zatim je uslijedila radionica recikliranja plastične ambalaže na kojoj smo izrađivali nove korisne predmete.

U sklopu izvannastavne aktivnosti "Činimo dobro uz otisak srca", posjetili su nas učenici 4. i 8. razreda OŠ Katarine Zrinski iz Krnjaka. Osim šetnje po Recikliranom imanju i predstavljanja naših aktivnosti, za učenike smo pripremili i radionicu o povezanosti prehrane s našim zdravljem i zdravljem okoliša. Učenje je obuhvaćalo teoriju, praksu i igru, a kao slasni rezultat dobili smo zajednički izrađen zdravi namaz od lješnjaka kojim smo se odmah zasladili.

U sklopu Erasmus+ projekta, posjetili su nas učenici i nastavnice XVI. gimnazije te njihovi kolege iz Bugarske, Finske, Francuske i Italije. Osim ture po i imanju i upoznavanja s našim projektima, za učenike smo pripremili dvije zanimljive participativne aktivnosti: radionicu primjene izviđačkih tehnika preživljavanja u prirodi te radionicu izrade kozmetike od prirodnih sastojaka.

Posjetili su nas polaznici izvannastavne aktivnosti građanskog odgoja i obrazovanja Zajednica aktivnih građana iz Osnovne škole Ivana Meštrovića Zagreb. S učenicima smo obišli Reciklirano imanje i pričali o našim projektima, a zatim smo učili o zdravoj prehrani i održivoj potrošnji te stjecali bushcraft vještine preživljavanja u prirodi na praktičnim radionicama. Ovi vrijedni učenici, uz vodstvo jednako vrijednih nastavnika, već su aktivni u svom u školskom vrtu te proizvode razne eko proizvode koji su javnosti dostupni putem njihove zadruge Učenička zadruga Eko Meštri.

Aktivnost je sufinancirala Rosa-Luxemburg-Stiftung.

Naše Reciklirano imanje su posjetili i učitelji i učiteljice Osnovne škole Jurja Barakovića iz Ražanca.

Susret smo započeli turom po imanju, a daljnje druženje posvetili smo temi zdrave hrane. Na praktičnoj radionici zajedno smo pripremali falafele u wrapu od zelene salate, gomashio začin od sezama te domaći namaza od lješnjaka i rogača. Upregnuli smo i našu krušnu peć te isprobali neke nove okuse pizza poput one s umakom od bundeve.

Učenici Prve gimnazije iz Zagreba i njihovi gosti iz Nizozemske koje su ugostili u sklopu Erasmus projekta PANDA prošetali su Recikliranim imanjem, upoznali se sa ZMAG-ovim programima, sudjelovali u radionici recikliranja plastičnih vrećica. Oduševili su nas svojom pričom i projektnim aktivnostima kroz koje su razmjenjivali iskustva i ekološke probleme u svojoj okolini te izradili sjajno "čudovište koje jede plastiku" kako bi kroz performans na ulici upozorili na problem plastičnog zagađenja.

Posjetili smo OŠ 22. lipnja u Sisku gdje smo polaznicima izvannastavne aktivnosti "Ekoloji" održali radionicu upcyclinga plastičnih vrećica. Na šarenoj radionici održanoj u sklopu Erasmus projekta "Zero waste", izrađivali smo torbice i pernice taljenjem vrećica, učili o problemu plastičnog zagađenja te kako možemo na kreativan i jednostavan način pristupiti problemu otpada u vlastitim domovima.

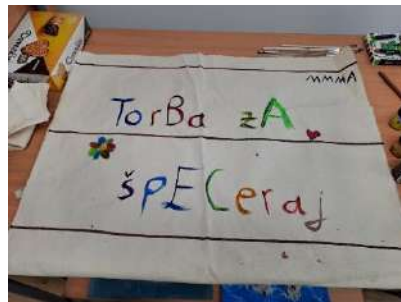
U suradnji s dugogodišnjim partnerima iz LAG-a More 249 smo u Vodicama održali edukaciju o održivom razvoju u OŠ Pirovac. Prvi dan smo imali predavanje za djelatnike škole kojima smo ujedno predstavili naše Reciklirano imanje, a drugi dan smo proveli s mladima iz 4., 5. i 6. razreda, i za njih pripremili različite radionice i rad u malim grupama kako bi učili na suradnički i participativan način. Eko-bingo, animirani filmovi o suradnji i održivosti, radionica lančane reakcije, radionica o potrebama i nužnim stvarima za svakoga od njih - samo su neki od modela neformalnog obrazovanja pomoću kojih smo objasnili glavni cilj održivog razvoja.

Radionicu recikliranja plastičnih vrećica održali smo u Gimnaziji Tituš Brezovački u Zagrebu. Radionica je održana u sklopu projekta Škola i zajednica (ŠiZ) koji je fakultativni predmet u srednjim školama, a temelji se na postavci da je za ostvarivanje osobne i društvene dobrobiti nužno kod učenika razvijati znanja, vještine i stavove o važnosti aktivnog djelovanja pojedinaca u zajednici.

U Gimnaziji Tituša Brezovačkog smo održali i radionicu šivanja kako bi sudionice, svladavanjem nove vještine, mogle samostalno prenamjenjivati tekstilni otpad i tako mu produžiti život. U sklopu radionice, učenice su savladale osnove šivanja na mašini te izradile praktične torbe za plažu i kupovinu.

U sklopu projekta "Kozmos" Osnovne škole Dalj, otišli smo na krajnji istok Hrvatske održati predavanje o izazovima održivog razvoja za djelatnike škole. Objasnili smo im glavne principe ekosustava i održivosti te način na koji je sve povezano. Također smo, kao praktični primjer održivog življenja, predstavili naše Reciklirano imanje i rad Centra znanja u ovom području.

U Varaždinu smo u sklopu Festivala ljudskih prava u Prvoj gimnaziji Varaždin održali predavanje za učenike o povezanosti održivog razvoja i ljudskih prava, a kasnije za za Županijsko stručno vijeće učitelja sociologije i politike održali predavanje o razumijevanju i praksi održivog razvoja u 21. stoljeću.

U suradnji s Centrom mladih Ribnjak održali smo u njihovom prostoru dvije radionice kreativnog recikliranja "Plastic is not fantastic". Na radionicama smo učili polaznike kako izrađivati različite uporabne predmete poput omota za knjige, novčanika i kozmetičkih torbica od odbačenih plastičnih vrećica.

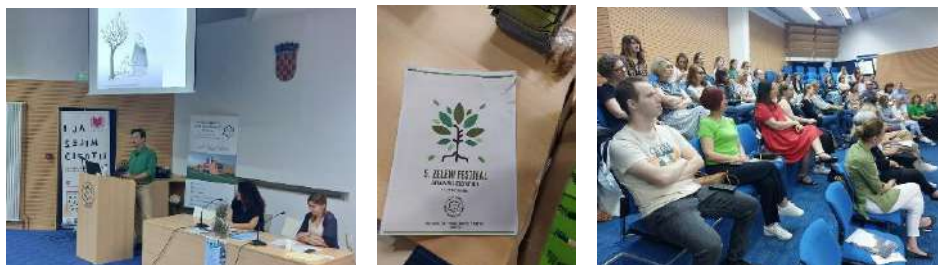
U Centru Dugave koji pruža usluge socijalne skrbi za zadovoljavanje socijalno-zaštitnih potreba djece smo održali ciklus predavanja i radionica na temu upcyclinga, zdrave prehrane i održive potrošnje.

Podržali smo inicijativu Voda Malih Divova - Small Giants Water kojoj je cilj dostupnost, promocija i zaštita pitke vode Šibensko-kninske županije tako da se naš Matko Šišak pretvorio u diva kako bi podržao ovu vrijednu inicijativu.

Sudjelovali smo na 5. Zelenom festivalu – Karlovačka zelena priča koji potiče multidisciplinarnu suradnju u zelenim knjižnicama te podiže svijest o ekologiji. Naš član Dražen Šimleša na festivalu je gostovao s predavanjem na temu održivog razvoja koje se održalo u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" Karlovac.

Bili smo u Baranji na dvodnevnoj radionici prirodnog bojadisanja, cijanotipije i izrade botaničkih tinta. Radionicu je organizirao IOM - Institut održive mode u selu Lug, u predivnom tradicijskom objektu Kuća Biljkinog oca. Voditelji radionica bili su svjetski stručnjaci održivog tekstila, Zoë Burt i Allan Brown, a kroz njihovo inspirativno vodstvo i zajednički rad, dogodila se prava čarolija učenja, stvaranja i razmjene.

Na poziv Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - SOIH, sudjelovali smo na 29. hrvatskom simpoziju osoba s invaliditetom s međunarodnim sudjelovanjem u sklopu Konferencije „Zajedno znanjem“ – Centri znanja zajedno. Kao Centar znanja za održivo življenje i razvoj permakulture, predstavili smo aktivnosti kroz koje radimo na osnaživanju mladih za održivu budućnost te istaknuli važnost uključivanja mladih u procese donošenja odluka vezanih uz održivost.

EDUKACIJE O AGROEKOLOGIJI

U sklopu ERASMUS+ projekta LET'S GROW SEED SAVERS IN LATVIA! posjetili su nas članovi Latvijske permakulturne organizacije. Osim umrežavanja i razmjene iskustava, u sklopu boravka na ZMAG-ovom Recikliranom imanju, organizirali smo radionicu pripreme sjemena po metodi Hildegard von Bingen koju je vodila Petra Pavleka, prezentaciju Društvene banke sjemena naše Dunje Zbiljski te sudjelovanje na festivalu "Naša dobra hrana". U nekim zajedničkim aktivnostima pridružili su nam se i Joseph Lofthouse i Marcela Velfl koji promoviraju landrace vrtlarstvo.

Zadnji dan njihovog boravka u Hrvatskoj iskoristili smo za inspirativan posjet udruzi Biovrt.com - u skladu s prirodom pokraj Čakovca. Uživali smo u radu i druženju s našim latvijskim kolegama, a ono po čemu ćemo ih posebno pamtiti su trenuci pjevanja njihovih tradicionalnih pjesama.

U suradnji s Pučkim otvorenim učilištem Zagreb, Pogonom i Močvarom održali smo vrtlarsku radionicu "Planiranje malih vrtova" za osobe treće životne dobi. Objasnili smo kako uzgojiti obilje hrane na malom prostoru, a kiša nas nije omela da zasučemo rukave i sa znatiželjnim polaznicima nadopunimo povišene gredice mješovitim kulturama.

U suradnji s Gradom Zagrebom - Gradskim uredom za gospodarstvo, ekološku održivost i strategijsko planiranje u sklopu EU projekta CoFarm4Cities smo održali tri radionice. U Brestju smo tako održali participativne radionice "Planiranje urbanog voćnjaka". posebno za djecu, posebno za adolescente i posebno za odrasle.

S polaznicima smo pričali o planovima budućeg urbanog voćnjaka te smo prikupili informacije o željama i potrebama korisnika koje će biti podloga pri kreiranju budućeg idejnog rješenja. Cilj radionica je bio uputiti javnost u nove planove uređenja javne površine u urbani voćnjak te ih uključiti u proces planiranja i odlučivanja.

U suradnji s Gradom Zagrebom smo održali radionicu "Hugelkultur gredica" u terapijskom vrtu u Sesvetama. Prvi dan smo, s ekipom iz Grada Zagreba, korisnicima, učenicima i profesorima iz poljoprivredne škole te zainteresiranim građanima, izradili veliku hugelkultur gredicu za koju smo koristili 5 kubika biomase, a drugi dan smo s korisnicima vrta sadili i sijali u pripremljenu gredicu.

Održali smo dvije radionice u Centru mladih Ribnjak. Prva radionica "Ekološka renesansa - Vrtlarenje na balkonu" imala je za cilj naučiti polaznike kako praktično pokrenuti i brinuti za urbani vrt u svom stanu, a druga je za glavnu temu imala koncept zero waste i reuse otpada. Na krovu u maloj zelenoj oazi CMR-a već se uzgaja povrće, voće i ljekovito bilje, a na radionici specijaliziranoj za balkone izradili smo vertikalni vrt od palete i geotekstila. Uz sadnju smo razgovarali o prikladnim vrstama za balkonski uzgoj i prirodnom načinu suzbijanja nametnika. Za gnojidbu vrta smo koristili friški glistinac, a neki su po prvi put u rukama držali gliste i sprijateljili se s kompostom.

Uključili smo se u program Eko kutka u sklopu VG FEST-a na poziv Grada Velika Gorica i održali edukativno kreativnu radionicu za velike i male posjetitelje. Upoznali smo ih s glavnim oprašivačima i drugim korisnim kukcima koji najčešće borave u našoj okolini. Objasnili smo zašto su nam važni i kako im možemo pomoći izradom malenih skrovišta, tzv. "hotela za kukce" koji će im poslužiti za razmnožavanje i prezimljavanje.

U sklopu projekta "Zeleni eMJESEC" kojeg provodi udruga **eSTUDENT** smo održali vrtlarsku edukaciju "Planiranje malih vrtova" s ciljem osvještavanja i aktiviranja studentske populaciju u području brige za okoliš. Na radionici u vrtu Pogona i Močvare sudjelovalo je 15 mladih polaznika s kojima smo razgovarali o tome kako uzgojiti više hrane na malom prostoru te kako uspješno organizirati i maksimalno iskoristiti mali vrt koristeći vertikalne elemente i koncept sadnje u slojevima. Edukacija je održana uz financijsku podršku **Rosa-Luxemburg-Stiftung**.

U sklopu programa Pučkog otvorenog učilišta Zagreb održali smo vrtlarsku radionicu za treću životnu dob "Berba u vrtu tijekom cijele godine" u društvenom vrtu Pogona i Močvare. Bez obzira na hladno i maglovito vrijeme, umirovljenici su se odazvali u velikom broju te je tako preko 20 polaznika sudjelovalo u edukaciji čiji je cilj bio potaknuti svijest o tome da se hrana može uzgajati tijekom cijele godine.

U Vodicama smo održali radionicu ekološkog vrtlarenja i kompostiranja te prigodnu razmjenu sjemena u Gradskoj knjižnici Vodice, a istoimenu radionicu smo održali i dan poslje u Osnovnoj školi Pirovac gdje smo učenike 4.-6. razreda educirali kroz igru i neformalne metode učenja.

Povodom Europskog tjedna smanjenja otpada, Zelena akcija je organizirala međunarodnu hibridnu konferenciju "Let's choose reuse" u sklopu koje smo održali radionicu fermentacije hrane: Očuvanje umjesto bacanja. U pravom dosljednom duhu ove konferencije, svi sudionici su bili pozvani ponijeti od kuće vlastito povrće koje je na izmaku svoje svježine kako bi proces fermentacije primijenili na hrani koju bi možda većina stanovnika bacila. Također, za fermentaciju smo koristili i povrće koje je ostalo na tržnici Dolac nakon normalnog radnog dana – povrće sasvim dobro za konzumaciju ili fermentiranje koje bi završilo u smeđoj kanti i kompostu da ga nismo preuzeli. U sklopu radionice smo pripremili kiseli kupus, kimchi i dizajnirali vlastite fermentirane mješavine povrća.

U sklopu projekta "C4C - Communities for Climate" smo u Osijek održati trening za Udrugu PLANTaža koja želi poboljšati stanje i upravljanje zelenim površinama. Tamo smo se uputili zajedno s tematskim stručnjakom Igorom Belamarićem iz Splita kako bi održali prvi trening za ekipu iz PLANTaže. Šetali smo gradom kako bi izvidili moguće lokacije za poboljšanje zelenih zona u gradu te proveli dva dana u pripremi projektne ideje prema modelu x-krivulje za kolektivnu akciju prema sistemskoj promjeni koja je dio edukacije u sklopu C4C projekta.

EDUKACIJE O DOBROJ EKONOMIJI

U sklopu serije edukativnih aktivnosti koje provodimo u zagrebačkoj gimnaziji Tituš Brezovački smo održali predavanje o dobroj ekonomiji za učenike. Predavanje je popratila radionica o razumijevanju suradnje i solidarnosti u dobroj ekonomiji te rasprava o mogućnostima korištenja ekonomije za pozitivne i pravedne iskorake u društvu.

GNIJEZDO ZA LJUDE U KOPRIVNICI

Naši graditelji Matko i Pero izradili su izgradili su Gnijezdo za ljude na stablu u Zajedničkim eko vrtovima u Koprivnici. Riječ je o platformi Gnijezdo na četiri metra visine, veličine 8 m² koja je smještena na četiri topole na ulazu u zajedničke vrtove. Naši prijatelji iz Udruga Kopriva i Zajednički Eko Vrtovi iz Koprivnice maštali su punih 10 godina o ovoj drvenoj konstrukciji u Gradskim eko vrtovima gdje se okuplja pedesetak vrtlara i stotine korisnika i posjetitelja koji će se sada moći opuštati, družiti i odmarati na malom vidikovcu. Neizmjereno smo sretni što smo pomogli osmisliti i ostvariti taj dugogodišnji san naših prijatelja i suradnika. Otvorenje će biti na proljeće iduće godine kada se skupe sredstva za sigurno stepenište i ogradu u stilu pravog gnijezda.

BUSHCRAFT - radionica praktičnih vještina za boravak u prirodi

U sklopu trodnevnog šumskog kampa, uz druženje i smijeh učili smo kako izraditi sklonište, zapaliti vatru, pripremiti hranu na otvorenoj vatri i u žaru, kako koristiti razne alate, orijentirati se pomoću zvijezda, vezati čvorove i ostala praktična znanja za boravak u prirodi.

ČLANSTVA I SURADNJE

Nyéléni POKRET ZA PREHRAMBENI SUVERENITET I AGROEKOLOGIJU

Najvažniji međunarodni događaj u svrhu jačanja održivosti i otpornosti civilnog u kojem smo sudjelovali u 2024. godini je Nyéléni pokret za prehrambeni suverenitet i agroekologiju koji okuplja globalne pokrete malih proizvođača hrane, autohtonog stanovništva i zajednica, radnika u prehrambenom sektoru, osviještenih i aktivnih potrošača i drugih koji poštuju vrijednosti prehrambenog suvereniteta.

Organizacije koje trenutno okuplja koordinacijsko tijelo The International Planning Committee for Food Sovereignty (IPC) okupljaju preko 300 milijuna članova, a naš Dražen Šimleša izabran je za člana Međunarodnog upravnog odbora Nyéléni procesa (Nyéléni International Steering Committee - NISC).

Sudjelovali smo na pripremnom sastanku u Bangaloreu u Indiji kao članovi Međunarodnog upravnog odbora za Nyéléni proces gdje predstavljamo pokret društvene i solidarne ekonomije i aktivno doprinosimo raspravama za pripreme svjetskog foruma koji bi se trebao održati u Indiji 2025. godine.

Sudjelovali smo i na regionalnom sastanku i konzultacijama za regiju Europa i centralna Azija koji se održao u Istanbulu gdje su prisutni aktivisti, istraživači, farmeri i mali proizvođači raspravljali o koracima za jačanje pokreta, pripremama za globalni forum sljedeće godine u Indiji i pripremama za raspravu s Agencijom za hranu i poljoprivredu (FAO) Ujedinjenih naroda koja se održavala odmah nakon sastanka u Rimu.

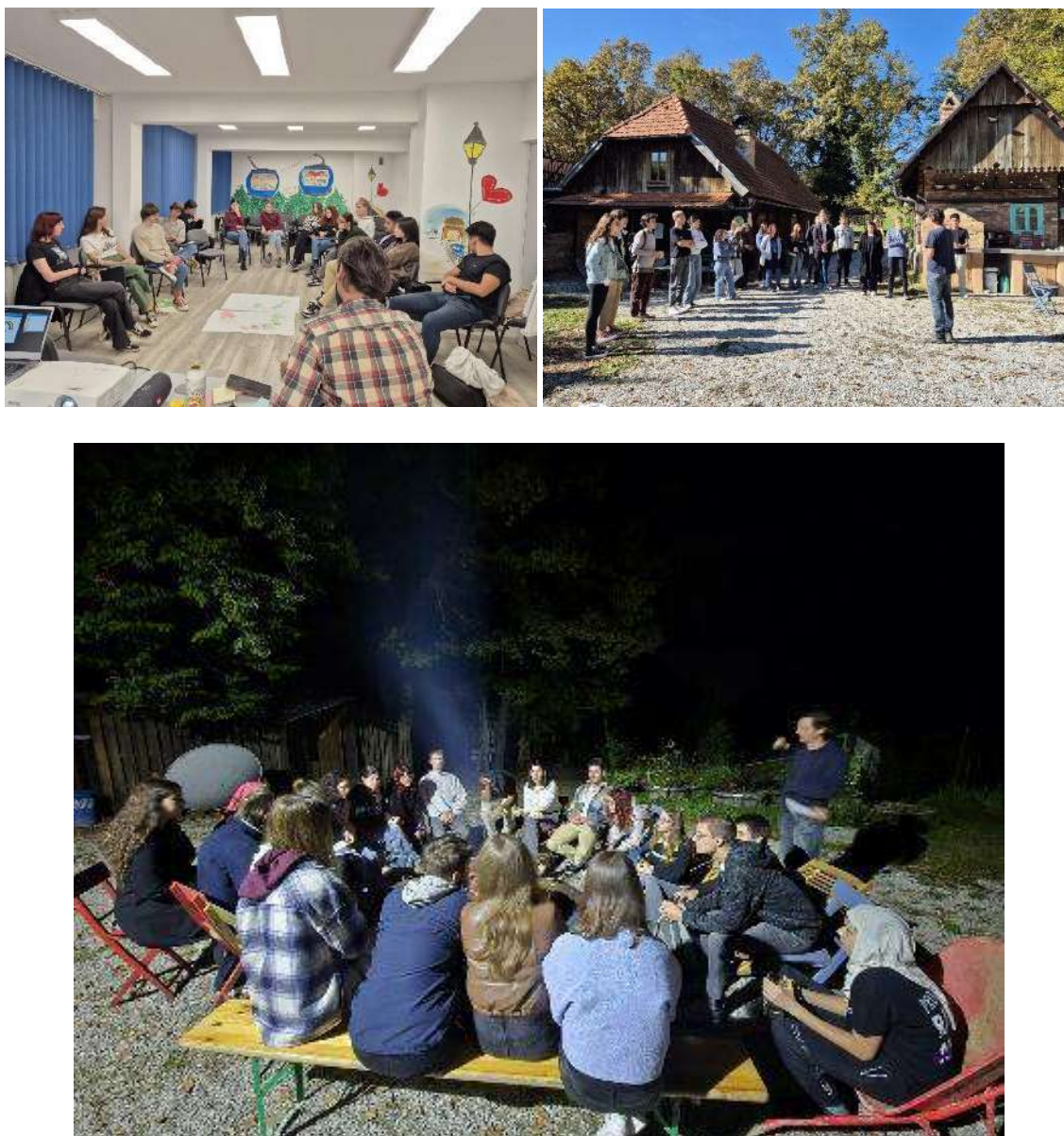
AGENCIJA ZA MOBILNOST I PROGRAME EU

Sudjelovali smo na treningu Agencije za mobilnost i programe EU na aktivnosti osposobljavanja i suradnje u okviru programa „Kako razvijati Erasmus+ projekte uključivanja i raznolikosti”. Razgovarali smo o mogućnostima Erasmus+ programa te kako što bolje uključiti osobe s manje mogućnosti u svoje aktivnosti, a zatim smo se upoznali s uspješno provedenim projektima.

Sudjelovali smo kao treneri na prvom DiscoverEU" post-travel sastanku u Zagrebu i na Recikliranom imanju u organizaciji Agencije za mobilnost i programe Europske unije. DiscoverEU je inicijativa koja omogućuje 18-godišnjacima besplatno putovanje vlakom po Europi, pružajući im priliku za upoznavanje različitih kultura, stjecanje novih iskustava i učenje. Post-travel sastanak bio je prilika za evaluaciju njihovih putovanja te prikupljanje ideja i

preporuka za buduće putnike, a održivi razvoj bio je središnja tema ovog događaja. Vodili smo evaluacijski trening za mlade koji su u sklopu programa "DiscoverEU" putovali po zemljama EU-a. Pored same evaluacije programa, organizirali smo im pet predavanja i radionica iz područja održivosti, energetske tranzicije, permakulture i orijentacije u prirodi. Susret je donio novi pogled na putovanja, povezujući mlade ljude s održivim rješenjima i mogućnostima koje mogu dalje istraživati kroz programe Erasmus+ i ESS.

Održali smo trening u Trakošćanu za korisnike programa Agenciju za mobilnost i programe EU-a. Trajao četiri dana i imao je međunarodni karakter s nazivom "Green practices in European Solidarity Corps". Održali smo četiri predavanja na teme iz održivosti, ekološkog otiska, agroekologije i važnosti hrane, društvene i solidarne ekonomije.

Za Agenciju smo održali u Trakošćanu i trening za korisnika KA2 programa nazvan "Održivi razvoj i borba protiv klimatskih promjena". Trajao je tri dana i održali smo dva predavanja na temu održivosti i klimatskih promjena.

LAG ZRINSKA GORA-TUROPOLJE

Sudjelovali smo na 21. sjednici Skupštine LAG-a Zrinska gora – Turopolje čiji smo član i bili na studijskom putovanju u Sloveniju kako bi se upoznali s tamošnjim primjerima dobre prakse, nama posebno zanimljivo na temu edukacijskih centara u ruralnim područjima.

Bili smo na inspirativnom studijskom putovanju u Sloveniju koje je organizirao LAG Zrinska gora - Turopolje. Na putovanju je sudjelovalo 15 članova LAG-a, predstavnici gospodarskog, civilnog i javnog sektora te djelatnici LAG-a. Studijsko putovanje je održano s ciljem posjeta primjerima dobre prakse koji su u skladu s LEADER-om, a financirani su kroz natječaje LAG-ova (LAS-ova) s područja Slovenije. Prvi dan putovanja posjetili smo rudnik Sitarjevec koji danas funkcionira kao muzej i izletišta, poslušali priču članova Centra za vanjsko uređenje u Velikoj Preski,

posjetili smo LESARIUS, Muzej starih drvenih obrta 7 osjetila i eko Terme Snovik, Šmarješke Toplice, Šmajerški izvir te Klevevški bazen.

[RIPESS EU](#) (Solidarity Economy Europe Network)

Član smo Europske mreže za solidarnu ekonomiju [RIPESS EU](#) (Solidarity Economy Europe Network) gdje djelujemo i kao članovi Koordinacijskog odbora. RIPESS je naša prirodna mreža jer se u toj mreži ekonomija gleda kao na dio društva i okoliša, kao nešto što također treba pomoći transformativnim praksama stvaranja pravednijeg i održivijeg društva.

Sudjelovali smo i na 13. godišnjoj skupštini Europske mreže za solidarnu ekonomiju - RIPESS Europe koja je održana u Ženevi u Švicarskoj. Ova skupština je bila posebna jer je organizirana i kao proslava 20 godina rada domaćina skupštine naše članice APRES-GE te je pored dnevnih razgovora o strukturi mreže i sastava koordinacijskog odbora, organizirani i brojni večernji paneli i druženja koja su bila otvorena za sve. Također su nam bile organizirane i posjete članicama lokalne mreže pri čemu smo upoznali njihove primjere dobre prakse društvene i solidarne ekonomije stambenu zadrugu CODHA, potrošačku zadrugu i dućan Le Nid te repair i Reuse centar Maco. Posebna zanimljivost je bio i prosvjed za ženska prava koji se tradicionalno svake godine održava u Švicarskoj 14. lipnja pa smo napravili pauzu na skupštini i pridružili se okupljanju.

ZAGOVARANJE I SUDJELOVANJE U JAVNIM POLITIKAMA

Bili smo aktivni u povjerenstvu za biljne genetske izvore pri Ministarstvu poljoprivrede, Odboru za praćenje provedbe Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.-2027.g., u radnoj skupini za povrće Povjerenstva za biljne genetske izvore pri izradi nacрта Nacionalnog programa očuvanja i održive uporabe biljnih genetskih izvora za hranu i poljoprivredu u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2021. do 2027. g., radnoj skupini za urbanu prehranu i zelenu javnu nabavu Grada Zagreba, te radnoj skupini za razvoj društvenog poduzetništva Grada Zagreba, te sudjelovali u Povjerenstvu za odobravanje potpore za razvoj društvenog poduzetništva te društvene i solidarne ekonomije grada Zagreba što nam je bilo prvo takvo iskustvo.

Krajem godine smo dovršili proces učlanjivanja u mrežu Zeleni forum što je najveća mreža ekoloških organizacija u Hrvatskoj čime ćemo još dodatno osnažiti naše zagovaračke aktivnosti i utjecaj na javne politike. Organizirali smo online rasprava u obliku fokus grupe s organizacijama civilnoga društva iz područja djelovanja našeg Centra znanja te predstavnicima akademske/znanstvene zajednice, sudjelovali smo na online panelu "Obnova okoliša kroz banke sjemena i rasadnike biljaka", te u europskoj kampanji zagovaranja prema Europskom parlamentu Pravo na sjeme te inicijativi Podignimo vilice za raznolikost! koju je pokrenula austrijska udruga Arche Noah.

Najveća kampanja sa drugim organizacijama civilnog društva u kojoj smo sudjelovali je otvoreno pismo o zaštiti bioraznolikosti i lokalnog sjemena potpisano od 139 organizacija iz 23 europske zemlje naslovljeno na 27 ministara poljoprivrede EU i Olivéra Várhelyija novog povjerenika EU za zdravlje koji je odgovoran za pitanja sjemena, a najveći međunarodnim uspjehom smatramo članstvo u Upravnom odboru Nyeleni pokreta za prehrambeni suverenitet i agroekologiju.

Financijsko izvješće 2024.

FINANCIJSKO IZVJEŠĆE	2024.
1. PRIHODI	211.908,53
1.1. Prihodi od prodaje robe i pružanja usluga	38.143,46
1.2. Prihodi od imovine	0
1.3. Prihodi od donacija	172.956,06
1.3.1. Prihodi od donacija iz proračuna	4.600,00
1.3.2. Prihodi od članarina i članskih doprinosa	0
1.3.1.1. Prihodi od donacija iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	4.600,00
1.3.3. Prihodi od inozemnih vlada i međunarodnih organizacija	165.898,06
1.3.4. Prihodi od trgovačkih društava i ostalih pravnih osoba	1.690,00
1.3.5. Prihodi od građana i kućanstava	624,00
1.3.6. Ostali prihodi od donacija	144,00
2. RASHODI	212.260,89
2.1. Rashodi za radnike	100.123,40
2.1.1. Plaće	85.942,78
2.2. Materijalni rashodi	106.398,10
2.3. Rashodi amortizacije	5.024,91
2.4. Financijski rashodi	714,48
UKUPNI RASHODI	212.260,89
MANJAK PRIHODA	352,36
Višak prihoda-preneseni	51.128,94
Višak prihoda raspoloživ u sljedećem razdoblju	50.776,58
Stanje novčanih sredstava na početku godine	70.506,64
Ukupni priljevi na novčane račune i blagajne	273.760,17
Ukupni odljevi s novčanih računa i blagajni	230.127,65
Stanje novčanih sredstava na kraju razdoblja	114.139,16